

Nr 24

Utlåtande i anledning av motioner om försök med Hibitan i den profylaktiska tandvården.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 957 av fru *Florén-Winther* och II: 1145 av fru *Sundberg* föreslås, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om försöksverksamhet med Hibitan i den profylaktiska tandvården i enlighet med vad i motionerna anförts.

I motionerna framhålles att tandsjukdomen karies är ytterst vanlig inte minst bland barn i förskoleåldern. Detta har framgått vid de omfattande hälsokontroller av fyraåringar som företagits i olika landstingsområden under det senaste året.

Fluorsköljning har sedan ett antal år tillbaka blivit ett allt vanligare inslag i den förebyggande tandvården. Den i mars 1967 av regeringen tillsatta fluorkommittén, som fick till uppgift att bistå myndigheter och kommuner med råd och upplysningar i samband med tillsättning av fluor i dricksvatten m. m., har i det sammanhanget sannolikt fyllt en värdefull funktion. Nya forskningsrön ger emellertid vid handen att kommitténs arbete skulle kunna effektiviseras ytterligare.

Vid forskning bl. a. i Danmark har enligt motionärerna framkommit att medlet Hibitan besitter egenskaper som överträffar fluoren när det gäller den kariesförebyggande effekten. Mot bakgrund härav bör en försöksverksamhet inledas med Hibitan i den profylaktiska tandvården i Sverige. Detta medel har, sägs i motionerna, ej haft sådana negativa biverkningar som enligt vissa experter följer med användningen av fluor.

Motionärerna finner lämpligt att den föreslagna försöksverksamheten med medlet Hibitan får ingå i den s. k. fluorkommitténs arbetsområde.

Beträffande motiveringen i övrigt torde få hänvisas till motionen I: 957.

Remissyttranden

Utskottet har inhämtat yttrande över motionerna från socialstyrelsen, Svenska landstingsförbundet och Tandvårnet.

Socialstyrelsen åberopar i sitt svar ett yttrande från professor Yngve Ericsson, medlem av styrelsens vetenskapliga råd, vari bl. a. framförs följande.

Under det senaste århundradet har många antiseptiska medel lanserats och prövats i avsikt att bekämpa de munbakterier, som är en väsentlig orsak till

uppkomsten av såväl karies som tandköttssjukdomar. Åtskilliga substanser har visat sig vara effektiva mot denna munflora men därvid tyvärr även toxiska för munslemhinnans celler, vilket bl. a. yttrat sig i besvärande smakförnimmelser. Hibitan eller klorhexidin har vid klinisk prövning givit upphov till optimistiska rapporter om effekten mot bakteriebeläggningar på tänderna och därmed också mot karies och tandköttsinflammation. Redan nu har emellertid bieffekter i form av bitter smak och slemhinneförändringar rapporterats på ett sätt som påminner om erfarenheterna från flera tidigare prövade medel.

Det synes icke föreligga någon särskild anledning till koncentration av tillgängliga svenska forskarresurser just på Hibitan, särskilt som sådan forskning med eller utan stöd av producenten redan är i gång på flera andra håll i världen. Däremot finns det starka skäl för en intensifierad forskning rörande profylaxen mot de viktigaste tandsjukdomarna överhuvudtaget.

Tanken att låta en forskningsuppgift rörande t. ex. Hibitan ingå i fluor-kommitténs arbete är helt verklighetsfrämmande. Denna kommitté har till uppgift att bistå socialstyrelsen och i viss utsträckning kommunerna med granskning och rådgivning rörande vattenfluorideringens teknik, kontroll, arbetarskydd och rapportering. Kommitténs sammansättning tar helt sikte på denna uppgift, några forskningsuppgifter åvilar icke kommittén — allra minst utanför fluorens område — och några resurser härför har ej heller kommittén som sådan.

Socialstyrelsen, som instämmer med vad professor Ericsson anfört, föreslår att motionerna avstyrkes.

I *Landstingsförbundets* yttrande anförs om Hibitan

1. att det effektivt reducerar bakteriebeläggningar på tänderna, men utan bestående verkan för den som upphör att bruka medlet;
2. att den karieshämmande effekten hos människor inte är experimentellt klarlagd, men trolig;
3. att det ej är säkert verksamt mot alla smittämnen i munnen;
4. att korttidsförsök påvisat ej önskade biverkningar;
5. att inga långtidsförsök på människor har utförts och att giftverkan på sikt därför är okänd;
6. att man vid Hibitanmedicinering ändrar den bakteriella miljön i munhålan och angränsande slemhinnor så radikalt att man inte kan överblicka de biologiska effekterna därav;
7. att dess verkningsmekanismer är helt skilda från fluorens, varför fluor och Hibitan inte kan ersätta varandra.

Landstingsförbundet anför slutligen att en ökad forskningsaktivitet har noterats beträffande Hibitan, och enligt förbundets mening bör man kunna räkna med fortsatt rapportering utan statliga initiativ. Förbundet avstyrker bifall till motionerna.

Tandvårnet framhåller

Att oskadliggöra eller försvaga de för tandsjukdomarnas uppkomst nödvändiga bakterierna är ingen ny idé. Redan 1891 undersöktes ett antal antibakteriella medel för munskoljning. Man nådde en viss effekt, men fann också att metoderna från flera synpunkter sett var otillfredsställande. Det har, inte oväntat, oftast visat sig att kemiska medel som är starka nog att

döda vissa bakterier även påverkar andra och »nyttigare» bakteriestammar och kan skada munslemhinnan.

Ett av dessa kemiska preparat är klorhexidin, som nu under marknadsnamnet Hibitan nått en viss ryktbarhet som bakteriehämmande medel. Ämnet har f. ö. länge använts såsom desinfektionsmedel inom tandvård och sjukvård. Ett stort antal studier (ca 300) över dess allmänt desinficerande egenskaper har publicerats. Vad gäller effekt i munhålan har bl. a. i ett par nordiska studier lovande resultat påvisats. Samtidigt har dock bieffekter rapporterats, bl. a. i form av missfärgning av tungan och grå beläggningar på emaljytorna.

Tandvärnet är positivt till att försök med Hibitan inleds i Sverige om försöken genomförs på universitets- och specialkliniker under betryggande former. Däremot motsätter sig Tandvärnet bestämt okontrollerade munsköljningar med Hibitan i allmän praxis.

Utskottet

Av uppgifter i remissyttrandena framgår att en inte obetydlig forskningsverksamhet beträffande Hibitan redan pågår utomlands och att resultaten härav kan förutsättas bli kända även i Sverige. De invändningar emot tanken på en svensk försöksverksamhet som i övrigt anförts av socialstyrelsen och Landstingsförbundet finner utskottet vidare beaktansvärda. Det i motionernas motivering framförda förslaget att hänskjuta forskningsuppgiften till fluorokommittén synes med hänsyn till kommitténs uppdrag och sammansättning inte genomförbart.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

att de likalydande motionerna I: 957 och II: 1145 inte må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 9 april 1970

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Oscar Carlsson (s), Eric Peterson (fp), Axel Kristiansson (cp), Yngve Persson (s)*, Helge Karlsson (s), Karl Gustav Pettersson (s), Ernst Olsson (cp) och fru Florén-Winther (m);

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm (s), herrar Larsson i Borrby (cp), Rimås (fp), Johansson i Simrishamn (s), Johansson i Skärstad (cp), Andersson i Örebro (fp), Hugosson (s), fröken Åsbrink (s), herrar Green (s)*, Häll (s), Rosqvist (s) och Björck i Nässjö (m).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.